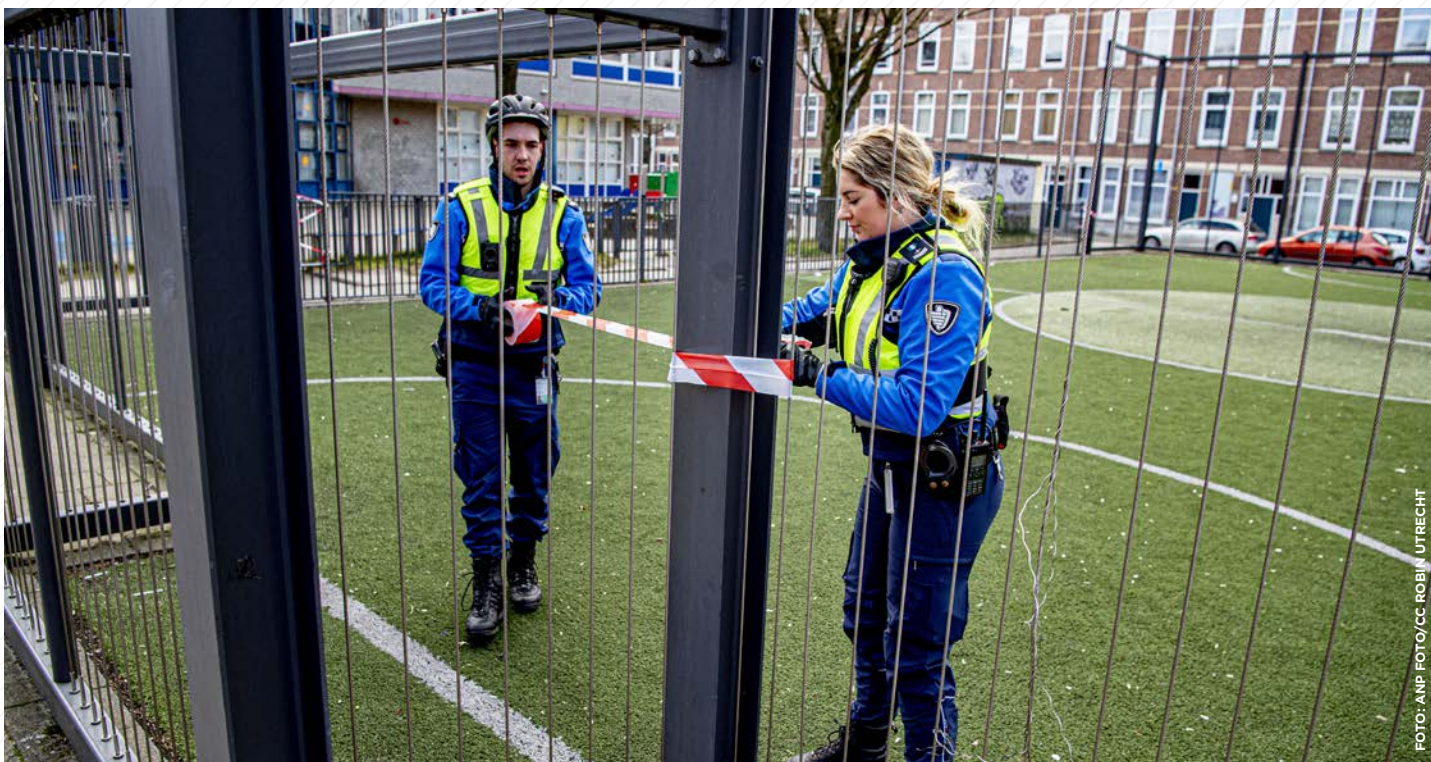

Wetenschap&Onderzoek

Zes lessen die de sportsector van de coronacrisis kan leren

De coronamaatregelen zetten de sportsector lange tijd onder druk. Inmiddels maakt het coronavirus al een aantal maanden nauwelijks deel uit van het dagelijks leven. Een mooi moment om terug te blikken op tweeënhalf jaar corona en te kijken welke lessen de sportsector kan leren van de coronacrisis.

DOOR IRE PULLES

MET AFZETLINT MAKEN HANDHAVERS IN ROTTERDAM HET GEBRUIKEN VAN SPORTVELDJES ONMOGELIJK. VANWEGE HET CORONAVIRUS WERD DE BEVOLKING GEVRAAGD ZO MIN MOGELIJK SOCIAAL CONTACT OP TE ZOEKEN, WAT DE SPORTBEOEFENING ERNSTIG BELEMMERDE.

Hoe staat de sportsector ervoor?

In de vijfde uitgave van de *Monitor Sport en corona* constateren we dat de gevolgen van de coronacrisis nog altijd in de gehele sportsector voelbaar zijn. Daarbij zien we verschillen in de mate waarin en manieren waarop de diverse deelsectoren geraakt worden. Zo lijkt voor sportverenigingen de financiële impact van de coronacrisis relatief mee te vallen, maar hebben ze wel grote zorgen over een daling van het aantal leden en vrijwilligers. De binnensport wordt harder geraakt dan de buitensport. Aanbieders van buitensporten zoals golf en paardensport komen juist sterker uit de coronacrisis.

De ondernemende sportaanbieders lijken financieel het hardst geraakt te worden. Sportverenigingen en ondersteunende organisaties leden ook omzetverlies (met name in 2020), maar zij konden een groot deel compenseren via kostenbesparingen en uitgekeerde steun. De sportsector kan nieuwe financiële klappen veel minder goed opvangen dan voor de coronacrisis. Sportaanbieders hebben hun reserves moeten aanspreken en/of betalingen uitgesteld. Ze hebben nu over het algemeen veel minder (financiële) buffers dan begin 2020. Het is voor de sportsector niet makkelijk om die buffers weer op te bouwen. Zelfs als dit het einde blijkt van de coronacrisis én de sportdeelname binnen afzienbare termijn weer op het

oude niveau is. Er zijn namelijk alweer nieuwe uitdagingen: de inflatie, stijgende energieprijzen en problemen bij de werking van personeel.

Wat leren we van de coronacrisis?

Het is interessant om na tweeënhalf jaar samenleven met het coronavirus te kijken welke lessen de sportsector van deze crisis kan leren. Wij formuleren zes lessen voor de sportsector:

1. Helderheid en zekerheid gewenst

Helderheid en zekerheid over de coronamaatregelen is zeer gewenst. Dit geldt zowel voor sportaanbieders als voor sporters. De sportsector heeft te maken gehad met gedifferentieerd coronabeleid waarin uitzonderingen bestonden voor doelgroepen en typen sporten. Daarnaast veranderden de maatregelen vrij snel. Kamerlid Lisa Westerveld somde in december 2021 de verschillende coronamaatregelen voor buiten sporten op. Zij kwam tot de conclusie dat er op dat moment al acht verschillende 'regimes' waren geweest voor sporten in de buitenlucht. Variërend van de anderhalvemeterregel tot niet sporten in teamverband. Dat is tekenend voor de veelheid aan maatregelen waarmee sportaanbieders tijdens de coronacrisis werden geconfronteerd en de snelheid waarmee ze elkaar opvolgden. Voor perspectief, een goede relatie en weder-

zijds vertrouwen tussen de overheid en de sportsector zijn helderheid en zekerheid van belang.

2. Elkaar vinden en snel schakelen nodig om adequaat beleid te ontwikkelen en bij te sturen

Het belang van elkaar binnen de sportsector kunnen vinden en snel met elkaar kunnen schakelen, heeft zich bewezen. Het sectoroverleg Sport en Sportief bewegen, waarin onder andere NOC*NSF en het Platform Ondernemende Sportaanbieders (POS) zich verenigden, is hiervan een

voorbeeld. Er kon relatief snel informatie worden uitgewisseld, problemen konden worden besproken en beleidsopties konden worden verkend. De (samenwerking in de) ondersteuningsstructuur heeft ook goed gewerkt bij het opstellen van protocollen en routekaarten en het uitrollen van de steunmaatregelen, ook al was dat met de vele wisselingen in regimes (zie les 1) lang niet altijd een makkelijke taak.

3. Betrouwbare data nodig voor onderbouwing van beleid

De coronacrisis heeft maar weer eens benadrukt hoe belangrijk en behulpzaam goede en betrouwbare data zijn. Tijdens de coronacrisis is voor de beleidsontwikkeling en het optuigen van steunmaatregelen veelvuldig gebruikgemaakt van data en verwerkingsmethoden. Die waren deels beschikbaar en moesten deels snel worden ontwikkeld of toegepast. Denk aan het aantal besmettingen, het reproductiegetal (R) en de schattingsmodellen.

De *Monitor Sport en corona* laat zien dat ook binnen de sportsector veel informatie verzameld is. Zo hebben we zicht op de ontwikkelingen in sport- en beweegdeelname, ledenaantallen, bezoekersaantallen, geldstromen en exploitatie. Data kunnen bijdragen aan de onderbouwing van beleid dat wordt ingezet waar dat het meest nodig is. Data bieden inzichten en kennis en maken het daarmee bijvoorbeeld mogelijk om gericht maatregelen te nemen en de juiste proportie ervan te bepalen. Ook bij nieuwe vraagstukken, zoals de energiecrisis, kunnen data zeer behulpzaam zijn. Bij de afweging om grootverbruikers als zwembaden en ijsbanen te compenseren, is het handig om zicht

AANDACHTSPUNTEN REGIEVERANTWOORDELIJKHEID

De veertien adviesraden werkten de eerder opgestelde coronascenario's (WRR & KNAW, 2021) verder uit. Zij concluderen dat de overheid de regieverantwoordelijkheid draagt voor de aanpak van de onzekere, complexe en langdurige opgave zoals die nu voor ons ligt. Niet alleen in tijden van crisis, maar ook wanneer het ogenschijnlijk goed gaat. Zij formuleerden twee belangrijke aandachtspunten bij deze verantwoordelijkheid, waaraan ook sommige van onze lessen raken:

1. benut de goede tijden om de slechte tijden te doordenken;
2. zorg voor een brede maatschappelijke afweging van maatregelen en ontwijk de ingewikkelde keuzes daarbij niet:
 - a. heb specifiek oog voor kwetsbare groepen;
 - b. heb oog voor het gedrag van mensen;
 - c. heb oog voor de brede effecten en de langetermijneffecten van maatregelen.

te hebben op hoeveel energie zij verbruiken en wat mogelijke kostenbesparingen zijn.

Door te blijven investeren in een goede dataverzameling kunnen we bij een volgende crisis sneller een reële schatting maken van de (financiële) gevolgen en passen nieuwe steunmaatregelen beter bij de (financiële) behoeften. Daartoe moet de sportsector blijven inzetten op een goede data-infrastructuur.

4. Specifieke aandacht voor kwetsbare groepen noodzakelijk

In alle vijf de uitgaven van de *Monitor Sport en corona* hebben we geconstateerd dat de kwetsbare doelgroepen het hardst geraakt zijn door de coronacrisis. De kloof tussen verschillende groepen, zoals lager- en hogeropgeleiden en de lagere en hogere inkomensgroepen, is toegenomen. Niet alleen in sport- en beweegdeelname, maar ook als het gaat om gezondheid. Daarnaast zijn tijdens de coronacrisis nieuwe kwetsbaarheden ontstaan. Denk daarbij aan een grote groep jongeren met mentale klachten als gevolg van de coronamaatregelen.

Een belangrijke les is om oog te hebben voor kwetsbare groepen. Te denken valt aan specifiek beleid dat zich op deze doelgroepen richt. Dat sluit ook aan op de oproep "Heb specifiek oog voor de kwetsbare groepen" van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) en adviesraden (2022, zie kader).

5. Wees voorzichtig met mensen uit hun beweegritme te halen

De WRR en adviesraden (2022) roepen ook op om oog te hebben voor het gedrag van mensen. Mensen ontwikkelen in een crisisperiode (noodgedwongen) nieuwe gedragspatronen. We zien dat mensen minder en anders zijn gaan sporten en bewegen en dat de 'beweegarmoede' is toegenomen. Daarnaast lijkt een deel van de Nederlanders zijn oude sport- en beweeggedrag wel weer te willen oppakken, maar blijkt dat in de praktijk toch lastig.

Zorgwekkender is dat een deel van de Nederlanders niet van plan is om weer meer te gaan sporten en bewegen. Dit heeft niet alleen gevolgen voor de (mentale) gezondheid van de bevolking, maar

raakt ook de sportaanbieders sterk. Leden of klanten die niet terugkomen, versterken de (financiële) problemen die tijdens de coronacrisis zijn ontstaan. Daarmee is deze gedragsverandering een van de na-ijl-effecten van de coronacrisis.

De les die we hieruit kunnen trekken, is dat we misschien iets voorzichtiger moeten zijn met mensen uit hun 'beweegritme' halen, omdat het niet vanzelfsprekend blijkt dat mensen terugverren naar hun oude beweegritme als de beperkingen verdwenen zijn.

6. Denk nu na over alternatieve mogelijkheden

Deze les raakt sterk aan het tweede aandachtspunt van de WRR en adviesraden (2022), namelijk "Benut de goede tijden om de slechte tijden te doordenken". We concluderen dat voornamelijk de binnensport hard door de coronamaatregelen is geraakt. Gedurende de algehele lockdown verplaatste een deel van de sportaanbieders hun sportaanbod van binnen naar buiten, maar lang niet alle sportaanbieders deden dit. Nu er geen coronamaatregelen gelden, kunnen sportaanbieders nadenken over wat ze kunnen doen tijdens een nieuwe lockdown of vergelijkbare crisis. De binnensport kan bijvoorbeeld nadenken over hoe zij hun sport buiten kunnen organiseren en wat zij daarvoor nodig hebben van zichzelf, de sporters en de (lokale) overheid.

Niet alleen sportaanbieders moeten hierover nadenken, maar ook overheden. Zo kan in het accommodatiebeleid rekening gehouden worden met het verplaatsen van sporten van binnen naar buiten en kan het makkelijker worden gemaakt sportparken voor andere gebruikers open te stellen. Meer in het algemeen kan nagedacht worden over innovatieve oplossingen voor tijden van sterke beperkingen, om het reactievermogen van de sportsector in een nieuwe (corona)crisis te vergroten. Het maakt de sector ook wat flexibeler om op de veranderende trends in sport- en beweeggedrag in te spelen. Hier kunnen sporters, sportverenigingen en ondernemers in de sport baat bij hebben.

Tot slot

Van de afgelopen twee jaar hebben we geleerd dat de sportsector gebaat is bij helderheid en duidelijkheid, dat sport- en

BIJ TAFELTENNISVERENIGING T.T.V. UNICUM BESLOTEN ZE DE TAFELTENNISTAFELS GEWOON BUITEN TE ZETTEN, TOEN BINNEN SPORTEN TIJDELIJK NIET WAS TOEGESTAAN.

beweeggedrag (onbedoeld) sterk geraakt is door de coronamaatregelen en dat aandacht voor kwetsbare groepen noodzakelijk is. Dit zijn dan ook nadrukkelijke lessen voor toekomstig (crisis)beleid.

De sportsector toont zich veerkrachtig, mede dankzij de steunmaatregelen van de overheid, maar heeft ook met tal van nieuwe uitdagingen te maken. Dat maakt het soms lastig de genoemde lessen in de praktijk te brengen. Als het water bijna

tot aan de lippen staat, is het moeilijk om ook over alternatief sportaanbod na te denken. Toch is dit de manier om de sportsector beter in staat te stellen te reageren op veranderingen van buitenaf en binnenin. Zo vergroot je als sportvereniging of sportaanbieder je kansen om een volgende crisis te overleven. ●

Ine Pulles is socioloog en onderzoeker bij Mulier Instituut.

MEER LEZEN?

Lees de volledige bevindingen over de gevolgen van de coronamaatregelen in het rapport *Monitor Sport en corona V. De gevolgen van coronamaatregelen voor de sportsector*.

Referenties

- NOS (2021), 'In de afgelopen 643 dagen hebben we acht verschillende regimes gehad voor sporten', video uitgezonden op 1 december.
- I. Pulles, P. van Eldert & H. van der Poel (red.) (2022), *Monitor Sport en corona V: de gevolgen van coronamaatregelen voor de sportsector*, Mulier Instituut, Utrecht.
- Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid & Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (2021), *Navigeren en anticiperen in onzekere tijden*, WRR/KNAW, Den Haag.
- Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid, Gezondheidsraad, Raad van State, Raad voor het Openbaar Bestuur & Raad voor Volksgezondheid & Samenleving (2022), *Coronascenario's doordacht. Handreiking voor noodzakelijke keuzes*, WRR, Den Haag.